Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. Natalia Moldovanu)
Dosarul nr. 2a-2438/23
(2-22094578-02-2a-30062023)

D E C I Z I E

25 octombrie 2023 *****

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții de Apel Chișinău

în componența:
Președintele ședinței, judecătorul Ana Panov
Judecătorii Angela Braga și Viorica Mihaila
Grefier Mihaela Pîrvu

examinând, în ședință publică, cererea de apel declarată de către apelanta Ecaterina Gîlcă, împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 10 aprilie 2023, adoptată în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Ecaterina Gîlcă, persoană interesată Serviciul Fiscal de Stat cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii și constatarea locului deschiderii succesiunii,

a c o n s t a t a t:

Pretențiile reclamantului:

La 30 iunie 2022, avocatul Trifan Gheorghe, acționând în interesele reprezentantului petiționarei Gîlcă Ecaterina - Parfene Elena, a înaintat cerere de chemare în judecată, indicând persoana interesată - Serviciul Fiscal de Stat, cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii de către Gîlcă Ecaterina, rămase după decesul tatălui său, *****, născut la ***** și decedat la *****, cu ultimul domiciliu în ***** și locul deschiderii succesiunii în *****.

În motivarea acțiunii s-a invocat că, la *****, a decedat tatăl petiționarei Gîlcă Ecaterina, *****, născut la *****, cu ultimul domiciliul în *****.

Averea rămasă în urma decesului acestuia reprezintă casa de locuit cu suprafață de 24,3 m^2, cu nr. cadastral ***** și terenul aferent cu suprafața de 0,0703 ha cu nr. cadastral *****, situată în *****.

Suplimentar s-a indicat că, după decesul lui *****, timp de 6 (șase) luni, petiționara Gîlcă Ecaterina a intrat în posesia masei succesorale rămase, dar nu a depus la notar careva cereri de acceptare a succesiunii.

Totodată, a menționat că, după decesul tatălui său și până în prezent, a îngrijit și întreținut imobilul moștenit, a prelucrat terenurile și a strâns roada de pe acestea, fiind achitate impozitele corespunzătoare, iar prin prezenta acțiune dorește să își perfecteze actele de moștenire, din motiv că notarul i-a refuzat, pe temei de expirare a termenului de acceptare a succesiunii.

Pe parcursul examinării cauzei în fond, avocatul Trifan Gheorghe a depus cerere de completare a pretențiilor din acțiune, prin care a indicat că, inițial în cererea depusă a indicat că averea rămasă în urma decesului tatălui petiționarei, ***** era compusă din casa de locuit cu suprafață de 24,3 m^2 cu nr. cadastral ***** și terenul aferent ei cu suprafața de 0,0703 ha cu nr. cadastral *****, situată în *****, cu toate acestea, potrivit actului de constatare din 29 martie 2023, construcția cu nr. cadastral *****, amplasată în *****, cu suprafața de 24,3 m^2 a fost demolată.

Astfel, la moment averea rămasă în urma decesului tatălui petiționarei, *****, este doar terenul aferent cu suprafața de 0,0703 ha cu nr. cadastral *****, situat în *****.

Soluția instanței de fond:

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 10 aprilie 2023, cererea de chemare în judecată înaintată de avocatul Trifan Gheorghe în interesele reprezentantului petiționarei Gîlcă Ecaterina - Parfene Elena, persoană interesată Serviciul Fiscal de Stat, cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii și constatarea locului deschiderii succesiunii, a fost respinsă ca neîntemeiată.

Solicitarea apelantei:

La 20 aprilie 2023, avocatul Trifan Gheorghe în interesele reprezentantului petiționarei Gîlcă Ecaterina - Parfene Elena, și la 30 mai 2023, avocatul Oxana Ivanov în interesele petiționarei Gîlcă Ecaterina, au declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 10 aprilie 2023, iar la 24 iulie 2023, a fost depusă cererea de apel motivată, prin care reiterând circumstanțele de fapt ale cauzei referitor la decesul tatălui petiționarei Gîlcă Ecaterina, intrarea acesteia în folosința masei succesorale rămase și omiterea procedurii deschiderii succesiunii, apelanta a solicitat casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea petiționarei Gîlcă Ecaterina să fie admisă integral.

Argumentele părților în ședința instanței de apel:

La examinarea în fond a cererii de apel, reprezentantul apelantei Gîlcă Ecaterina - avocatul Oxana Ivanov, a susținut cererea de apel și motivele expuse în aceasta, solicitând casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

Reprezentantul persoanei interesate - Serviciul Fiscal de Stat, la ședința de judecată nu s-a prezentat și nu a înaintat cerere de amânare sau de examinare în lipsă, deși procedura de citare legală a fost respectată, respectiv, în temeiul art.379 din Codul de procedură civilă, instanța de apel a dispus examinarea pricinii în lipsa părții absente.

Aprecierea instanței de apel:

Ascultând explicațiile participantului prezent la proces, studiind materialele cauzei, analizând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, prin prisma prevederilor legislației în vigoare, Colegiul civil consideră, că apelul declarat de avocatul Oxana Ivanov în interesele petiționarei Gîlcă Ecaterina, urmează a fi admis, din alte considerente, cu casarea hotărârii instanței de fond și remiterea pricinii pentru rejudecare în aceiași instanță, din următoarele considerente.

Potrivit art. 373 din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță, raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii.

Conform, art. 385 lit. d) din Codul de procedură civilă, instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul, să caseze integral hotărârea primei instanțe și să trimită pricina spre rejudecare în primă instanță doar în cazul în care s-au încălcat temeiurile prevăzute la art. 388 alin. (1) lit. d) și i). La solicitarea participanților la proces, instanța de apel poate trimite pricina spre rejudecare în prima instanță în cazul prevăzut la art. 388 alin. (1) lit. b).

În conformitate cu art. 388 alin. (1) lit. b) și d) din Codul de procedură civilă, hotărârea primei instanțe, urmează a fi casată dacă; - cauza a fost judecată de instanță în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată; - instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane neantrenate în proces

În același sens, în temeiul art. 386 alin. (1) lit. a), c) și d) din Codul de procedură civilă, hotărârea primei instanțe se casează sau se modifică de instanța de apel dacă circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii nu au fost constatate și elucidate pe deplin; concluziile primei instanțe, expuse în hotărâre, sânt în contradicție cu circumstanțele pricinii; normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat.

Instanța de apel mai menționează, că, potrivit prevederilor art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Potrivit art. 6 CEDO, instanței judecătorești î-i este atribuită obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor, argumentelor și probelor părților, cu excepția cazului în care se apreciază relevanța acestora și fără a fi înțeleasă ca implicând un răspuns detaliat pentru fiecare argument (Van de Hurk vs Țările de Jos). Din interpretarea art. 6 al CEDO, se reține că, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărârile contestate asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora.

După cum rezultă din materialele cauzei, la *****, a decedat *****, fapt confirmat prin certificatul de deces din *****.

Astfel, invocând că este fiica lui ***** și de fapt a intrat în posesia averii rămase în urma decesului tatălui său, însă a omis termenul pentru inițierea procedurii corespunzătoare la un notar, Gîlcă Ecaterina, prin intermediul Elenei Parfene, reprezentată de avocatul Trifan Gheorghe, a depus prezenta cerere de chemare în judecată, solicitând în final constatarea faptului acceptării succesiunii, rămase după decesul lui *****, compuse din terenul aferent cu suprafața de 0,0703 ha cu nr. cadastral *****, situat în *****, și a locului deschiderii succesiunii în *****.

Fiind învestită cu soluționarea cauzei în fond, prin hotărârea din 10 aprilie 2023, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată.

Verificând legalitatea hotărârii instanței de fond, în raport cu prevederile aplicabile la caz și argumentele indicate în apel, Colegiul civil constată că soluția primei instanțe, a fost adoptată cu încălcarea normelor de drept procedural.

Astfel, Colegiul civil remarcă faptul că, după cu rezultă din materialele cauzei, petiționara Gîlcă (Rusu) Ecaterina este fiica lui ***** și Parfene Elena. (f.d.8)

Totodată, și Rusu Mihail este feciorul lui ***** și Parfene Elena. (f.d.14)

Cu toate acestea, deși obiectul litigiului - terenul aferent cu suprafața de 0,0703 ha cu nr. cadastral *****, situat în *****, constituie masa succesorală la care poate pretinde și Rusu Mihail, instanța de apel reține că doar Gîlcă (Rusu) Ecaterina a fost citată și a participat la examinarea cauzei, iar Rusu Mihail nu a fost citat niciodată, precum nici nu i-a fost expediată o copie a cererii de chemare în judecată depusă de Gîlcă Ecaterina.

Respectiv, ținând cont că la dosar lipsesc înscrisuri din care să rezulte că Rusu Mihail a cunoscut despre prezenta cauză, și urmând prevederile normelor legale citate supra, instanța de apel ajunge la concluzia de a casa hotărârea instanței de fond și a restitui cauza la rejudecare în aceiași instanță, în alt complet de judecată.

În context instanța de apel menționează, că, potrivit art. 26 alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă, procesele civile se desfășoară pe principiul contradictorialității și egalității părților în drepturile procedurale; contradictorialitatea presupune organizarea procesului astfel încât părțile și ceilalți participanți la proces să aibă posibilitatea de a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, de a alege modalitățile și mijloacele susținerii ei de sine stătător și independent de instanță, de alte organe și persoane, de a-și expune opinia asupra oricărei probleme de fapt și de drept care are legătură cu cauza dată judecății și de a-și expune punctul de vedere asupra inițiativelor instanței.

Conform art. 62 alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă, coparticiparea procesuală este obligatorie dacă examinarea cauzei implică soluționarea chestiunii cu privire la drepturile sau obligațiile mai multor reclamanți și/sau pârâți atunci când: obiectul litigiului îl constituie drepturile și obligațiile comune ale mai multor reclamanți sau pârâți; drepturile și obligațiile reclamanților sau pârâților decurg din aceleași temeiuri de fapt sau de drept.

În aceiași ordine de idei, conform art. 183 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă, pregătirea pentru dezbatere judiciară este obligatorie pentru orice pricină civilă și are ca scop stabilirea componenței participanților la proces și implicarea în proces a altor persoane, iar aplicând prevederile art. 185 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora judecătorul, în faza de pregătire a pricinii pentru dezbateri judiciare, soluționează problema intervenirii în proces a coreclamanților, copîrîților și intervenienților, instanța de apel consideră că și pe parcursul examinării pricinii judecătorul are obligația de a ține cont și de a stabili cu certitudine cercul de persoane care ar putea fi afectate prin ulterioara hotărâre.

Instanța de apel menționează, că potrivit prevederilor art. 6 CEDO, persoana trebuie să aibă posibilitate reală de a-și apăra drepturile și interesele legitime în condiții în care să nu o plaseze într-o situație dezavantajată în raport cu adversarul său, or, nestabilirea componenței participanților la proces și implicarea în proces a altor persoane interesate, în conformitate cu prevederile legale, reprezintă o încălcare esențială a normelor de drept procedural.

Respectiv, instanța de apel consideră că prima instanță a examinat cauza fără a stabili componența participanților la proces și fără implicarea tuturor persoanelor interesate sau care ar putea elucida careva circumstanțe esențiale pentru soluționarea corectă a litigiului, acțiuni ce în cumul reprezintă o încălcare esențială a normelor de drept procedural.

Astfel, Colegiul reține că instanța de fond, urma să stabilească cercul participanților la proces, inclusiv să stabilească faptul dacă prin prezentul litigiu se ating drepturile lui Rusu Mihail, ca potențial moștenitor al bunului implicat în litigiu, și prin urmare necesitatea intervenirii lui în proces, oferindu-i în caz de necesitate, posibilitatea de a-și apăra în mod efectiv, drepturile și interesele sale.

În concluzie, având în vedere faptul că la examinarea litigiului, prima instanță nu a stabilit cercul participanților la proces și nu a citat o parte interesată, drepturile căreia ar putea fi atinse prin soluția instanței, instanța de apel ajunge la concluzia de a admite cererea de apel, a casa hotărârea instanței de fond și a restitui cauza la rejudecare în aceiași instanță, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei civile, prima instanță urmează să respecte procedura de citare a părților, să elucideze aspectele ce țin de cercul participanților la proces, circumstanțele care au importanță pentru judecarea cauzei, aprecierea corectă probatoriului acumulat pe marginea cauzei, obiectul litigiului, precum și să emită o hotărâre întemeiată și bazată pe respectarea prevederilor normelor de drept material și procedural, precum și pe aprecierea probelor relevante procedurii succesorale.

În conformitate cu prevederile articolelor 385 lit. d), 389-390 din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău,

d e c i d e :

Se admite cererea de apel declarată de către apelanta Ecaterina Gîlcă.

Se casează hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 10 aprilie 2023, cu trimiterea cauzei la rejudecare în aceiași instanță, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței: Ana Panov

Judecătorii: Angela Braga

Viorica Mihaila